

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Балабақшада саусақ моторикасын дамыту жолдары

ЖАРИЯЛАНДЫ
31.12.2024СІЛТЕМЕ
https://bilimger.kz/174130/

Бекбаулиева Гулжамал Умирхановна

Лауазымы: Тәрбиеші

Атырау облысы

Атырау қаласы

25 “Еркемай” бөбекжай бақшасы

Кіріспе

Саусақмоторикасы – баланың психомоторлық дамуында маңызды рөл атқаратын компоненттердің бірі. Саусақтарарқылыбалаларәлемдітаниды, әртүрлі тапсырмаларды орындау барысында қажетті дағдыларды қалыптастырады. Саусақ моторикасын дамыту арқылы балалардың ойлау қабілеті, зейіні, тілдік дағдылары мен шығармашылық әлеуеті артады. Бұл мақалада балабақшада саусақмоторикасындамыту жолдары, әдістері мен оның бала дамуына әсері қарастырылады.

1. Саусақмоторикасының бала дамуына әсері

Саусақмоторикасының дамуында баланың жалпы дене қозғалыстарының үйлесімділігі және ойлау қабілеті тікелей байланысты.

Саусақтарарқылы орындалатын әрбір жаттығу мен ойын бала дағдылары мен қабілеттерді дамытуға көмектеседі:

- Қиялмен шығармашылық:** Саусақмоторикасындамыту балаларға өз қиялын жүзеге асыруға және шығармашылық қабілеттерін ашуға мүмкіндік береді. Саусақтардың икемділігімен қозғалыстарын басқару арқылы балалар түрлі пішіндер мен бейнелерді жасауға қабілетті болады. Мысалы, пластилин немесе құрылыс конструкторларын пайдалану, сурет салу немесе әртүрлі мозаикаларды құрастыру баланың шығармашылық ойлауын жетілдіреді. Бұл әдістер балаға идеяларды нақты түрге келтіруге, қиялындағы бейнелерді қағаз бетіне немесе ушөлшемді объектілерге айналдыруға

көмектеседі. Соныменқатар, саусақмоторикасының дамуы баланың логикалық ойлауында жақсартады, себебі олар бір әрекетті мұқият жоспарлап, оны жүзеге асыруға үйренеді.

- **Тілдік дағдыларды жетілдіру:** Саусақмоторикасындамыту балаға тілдік дағдыларын жетілдіруге де оң әсер етеді. Саусақтар арқылы әртүрлі әрекеттер жасау, мысалы, құрастыру, бейнелер жасау немесе басқа да қолмен орындалатын жұмыстар жаңа сөздер мен таңбаны суға және оларды естесіңіз сақтауға көмектеседі. Әрбір жаңа әрекет немесе ойын барысында бала жаңа ұғымдарды, пішіндерді, түстерді немесе заттарды үйреніп, осы сөздерді өз сөйлеуінде қолдануға мүмкіндік алады. Бұл тіл байлығын арттырады және сөздерді дұрыс қолдану қабілетін дамытады. Сонымен қатар, балалар саусақ қозғалыстары арқылы заттар мен әрекеттерді байланыстыруды үйреніп, тілдің мағыналық және грамматикалық құрылымдарын түсінуге көмектеседі.
- **Зейін мен естесіңіз сақтау:** Саусақмоторикасы арқылы бала тапсырмаларды орындауға зейін мен естесіңіз сақтау қабілеттерін жақсартады. Әрбір саусақ қозғалысымен нақтыланған тапсырмалар баланың назарын нақты бір әрекетке аударады, бұл зейін мен фокусировкадағыларын дамытады. Мысалы, саусақтармен қиып, құрастырып, жинақтап жұмыс жасау балаға әрқимылды немесе әрекетті естесіңіз сақтауды қажет етеді. Бұл процесстер балаға өзінің назарын ұстап тұруды үйретіп, ақпаратты ұмытпау үшін қайта-қайта шоғырлануды талап етеді. Осылайша, саусақмоторикасы тек физикалық қабілеттерді ғана емес, сонымен бірге зейін мен естесіңіз сақтаудағыларын да жетілдіреді.

2. Саусақмоторикасындамыту әдістері мен жолдары

Балабақшадасаусақмоторикасындамыту үшін түрлі әдістер мен жаттығулар қолданылады. Бұл жаттығулар балалардың қызығушылығын арттырып, оларды шығармашылыққа баулиды.

2.1. Саусақ жаттығулары мен ойындар

Саусақ жаттығулары мен ойындар баланың моторикасындамытуға әрекет етер оларға қарады. Мұндай ойындар баланың саусақтарының икемділігін арттырып, миы мен денесінің үйлесімді жұмысын қамтамасыз етеді. Саусақ ойындары баланың шығармашылық қабілеттерін дамытып, оның зейінін күшейтеді, сонымен қатар, ұсақ моторикасын жақсартуға көмектеседі.

Саусақ ойындарының түрлері мен әсері:

1. Пластинмен жұмыс –

Балалар түрлі фигураларды жасау арқылы саусақтарының қозғалыс қабілетін жетілдіреді. Бұл ойын қиялды дамытуға да ықпал етеді.

2. Моншақ тізу –

Жіпке моншақтарды тізу балалардың ұсақ моторикасын жақсартуға және шыдамдылықты дамытуға көмектеседі.

3. Саусақтармен ән айту және қимыл жасау –

Бұл әдіс балалардың есту қабілеттерін жақсартумен қатар, моториканы дамытуға да әсер етеді.

4. Оригами немесе қағазды қиып алу –

Қағазбен жұмыс жасау баланың дәлдігі мен қол икемділігін арттырады.

Ойындар балалардың физикалық, интеллектуалдық және әлеуметтік дамуына көмектеседі, сонымен қатар оларды қызықты әрі тиімді әдіспен үйретеді.

2.2. Қолмен сурет салу және аппликация жасау

Балаларға түрлі суреттер салу немесе аппликациялар жасау арқылы оларды саусақ моторикасында дамытуға ынталандыруға болады.

Бұл әрекеттер баланың қолдарының ұсақ қимылдарын үйлестіруге көмектеседі.

- **«Сурет салу» (Қарындашпен немесе бояулармен сурет салу):**

Саусақтарды пайдаланып түрлі фигуралармен суреттер салу арқылы баланың ғармашылық қабілетін дамытады.

- **«Аппликация жасау» (Қағаздан қиып, жабыстыру):** Саусақпен ұсаққағаз бөліктерін қию және орналастыру арқылы балақимыл үйлесімділігімен қиялындамыту да өзгешеліктерін жетілдіреді.

2.3. Балалардың ойыншықтармен жұмысы

Балаларға ұсақ ойыншықтармен ойнауға мүмкіндік беру арқылы саусақ моторикасындамытуға болады.

- **«Конструкторлар» (Лего немесе басқа да құрылыс жиынтықтары):** Бұл ойындар балалардың саусақтарын үйлестіруге, ұсақ бөліктерді біріктіруге және ойлау қабілеттерін жақсартуға көмектеседі.
- **«Бұйымдарды жинау» (Қажетті элементтерді бір жерге жинау):** Ұсақ бөлшектерді жинап, оларды ретімен орналастыру балаларға дұрыс тәртіппен қимылдың үйлесімділігін үйретеді.

2.4. Әуенмен ойындар

Саусақтармен биқимылдарын жасау немесе әуенмен бірге түрлі қозғалыстар орындау балалардың моторикасындамытуға көмектеседі. Бұл әдіс балалардың көңіл-күйін көтеріп, олардың қозғалыс сүйлесімділігін жақсартады. Мысалы, «Саусақ биі» жаттығуы кезінде балалар әуенмен бірге саусақтарымен түрлі қимылдар жасап, олардың қозғалыстарын үйлестіруді үйренеді. Әуенді тыңдай отырып, балалар белгілі бірырға қас әйкес саусақтарын басқаруға дағдыланады, бұл олардың денесін жақсы үйлестіруге және моторикасындамытуға ықпал етеді. Сонымен қатар, бұл жаттығулар балаларға эмоциялық көңіл-күй сыйлап, оларды қуанышқа бөлейді.

3. Саусақ моторикасын дамытуда ата-аналардың рөлі

Балабақшада саусақ моторикасын дамытуға арналған түрлі іс-шаралар мен ойындарды ұйымдастыратын тәрбиешілерден бөлек, ата-аналар да өз балаларына үйде көмек көрсете алады. Ата-аналар балаларымен бірге саусақ ойындарына ойнап, оларды шығармашылық әрекеттерге баулуға мүмкіндік алады. Мұндай ойындар баланың саусақтарының икемділігін дамытып, қолмен көздің үйлесімді жұмысын қалыптастырады. Сонымен қатар, ата-аналар балаларымен бірге түрлі шығармашылық тапсырмаларды орындап, олардың қиялындамытуға көмектеседі. Әр ойын балаға жаңа дағдыларды үйретеді, оны қызықты әрі тиімді түрде дамытады. Ата-аналар өз балаларының шығармашылық әлеуетін ашуға, зейінін шоғырландыруға және тілдік дағдыларын жетілдіруге ықпал ете алады.

Қорытынды

Саусақ моторикасындамыту – бала дамуының маңызды кезеңі. Саусақтарды дамыту арқылы балалардың ойлау қабілеті, тілдік дағдылары, шығармашылық әлеуеті және әлеуметтік дағдылары нығаяды. Балабақшада саусақ моторикасын дамытуға арналған түрлі әдістер мен жаттығулар балалардың дене дамуына ғана емес, сонымен қатар психологиялық дамуына да үлкен әсер етеді.

Пайдаланылған әдебиеттер

- 1. Құсаинов А.Қ. «Баланың дамуы» Алматы. Рауан, 2000.**
- 2. М.Қ.Бапаева. Даму психологиясы. – Алматы, 2014.**
- 3. Бала мен балабақша. №3. 2015 ж..**
- 4. Бала мен балабақша. №5. 2015 ж..**

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.